

LEVELEK A SZERKESZTŐSÉGHEZ

Újabb Petőfi-legenda?

Sok változatban írták le az 1849. július 31-én, a fehéregyházi csatatéren történeteket, Petőfi Sándor halálának, illetve eltűnésének körülményeit. Megnyugtató módon azonban a kutatások nem tudták tisztázni az eseményeket.

Fülei István bácsi, aki Székelyudvarhelyen, a Rákóczi út 12. szám alatt lakik, azt állítja, hogy a kutatók téves úton jártak. Elbeszéléséhez hozzá nem teszek, el sem veszek belőle.

Anyai nagyapám, Kassai Mihály, szücsmester volt. Tőle tanulgattam a mester-ség első fogásait. Engem nagyon szeretett, együtt himeztük a szebbnél-szebb bun-dákat a nyitott tűzhely és a mécses világánál. Szeretett mesélni élete folyásáról, sokszor dalogatott is munka közben. Beszélt a fehéregyházi csatáról, amelyben részt vett mint tüzérmester. Ott volt a világosi fegyverletételnél is.

A fehéregyházi csata, ahogy nekem mesélgette, hajnalban kezdődött. Bem tábornok a segesvári országúttól jobbra, a dombokról vezényelte tüzeit. Nagyapám egyszer figyelmeztette, hogy vigyázzon, mert az ellenség éppen oda céloz. Bem azt válaszolta, hogy nem kell félni, kitartja a kalapját is neki. Meg is tette, és ekkor sebesült meg a lábán. Mielőtt azonban elvitték volna a falu felé, személyesen irányozott be egy ágyút, és tüzet vezényelt. Így lőtte le az ellenség tábornokát.

Bem ezután egy ledőlт ház kéménye mellől irányította csapata hadmozdulatait. Parancsait Petőfi továbbította, aki szürke lován ült. A csata késő délutánig tartott. Közben maga Petőfi is támadásra indult a huszárokkal. A Nagyküküllő omladékos, néhol süppedékes partján, a bokrok és fák fedezetében igyekeztek az ellenség oldalára. A folyó és a patakok meg voltak áradva, mert a megelőző négy nap esett az eső. Petőfi lova alatt beszakadt a part, és akarva, nem akarva a folyóba ugratott. A zavaros áradatból ki nem látszó, letört fa csonkja felnyársalta a lovat, amely aztán vergődés közben maga alá nyomta lovasát is. Az előre vágтázó huszárok nem látták a történeteket, de nagyapám távolabbból végignézte.

A csatavesztés után a menekülő huszárok egy része Székelykeresztúron húzó-dott meg.

A világosi fegyverletétel napján az elkeseredett huszárok Görgeyre támadtak. Csak a közbelépő cári csapatok mentették meg a felkoncolástól. A támadó huszá-rokból csak huszonnégyen tudtak megmenekülni.

Nagyapámtól tanultam meg a Nemzeti dalt és egy nótát, amelynek töredékére is emlékszem: „Világosnál, Világosnál a huszárok könnyeznek, Sírva-sírnak vesze-delmén a magyar nemzetnek.”

Petőfi Sándor felesége férfias öltözékben, kis fiával együtt a fegyverletétei után nemsokára Székelyudvarhelyen járt. Valina Mihály fogadójában szállt meg, a vár mellett. A fehéregyházi csatában részt vett honvédektől érdeklődött. Nagy-apámat is hívta. Borral kínálta, koccintottak, majd elbeszélgettek. Kijelentette, hogy most már megnyugodott, és bárcsak előbb beszélgethettek volna, akkor nem bon-tottak volna fel annyi sírt.

Volt nagyapámnak egy szép fekete lova. Sokszor küldött, hogy úsztassam meg a Küküllőben, a nagy gát alatt. Biztatott, ne féljek, mert ez a ló nem hagyta volna Petőfit sem a vízbe veszni.

A székelyudvarhelyi református egyházi anyakönyvek tanúsága szerint az elbeszélő Fülei István 1886. március 18-án született, apja, szintén Fülei István, 1862. április 12-én. Anyja, Kassai Róza, 1862. augusztus 21-én. Anyai nagyapja, Kassai Imre 1819. november 7-én született és 1892. május 10-én hunyt el. Foglalkozása „szöcs“, halálának oka „tüdővész, kimerülés“.

Kozma István: Petőfi

Ezekből az adatokból következik, hogy Kassai Imre, a nagypapa, 29 éves volt a fehéregyházi csata idején. Amikor meghalt, unokája, az elbeszélő, hatéves múlt.

Meg kell még jegyeznem, hogy Fülel István bácsi a nagypapját állhatatosan Kassai Mihálynak nevezi, holott ez anyai dédnagyapja volt, amint nagypapjának, Kassai Imrének születési anyakönyvéből kitűnik. Nincsen azonban feltüntetve sem születési, sem elhalálozási dátuma, sem egyéb adat életkorára vonatkozólag.

Fülel István bácsi három középiskolai osztályt is végzett, majd kitanulta ősei mesteriségét, és azt folytatja ma is. Korához képest jó erőben van. Mondanivalóját értelmesen adja elő, de néha nem tartja be a gondolati sorrendet. Élete folyására, az eseményekre jól emlékszik.

Székelyudvarhely, 1970. február.

Csergő Bálint
jogtanácsos

Kovács Katona Jenő ifjúkori arcképehez

A *Korunk* 1970. 1. számában Török Sándor személyes visszaemlékezései alapján adatokat közölt Kovács Katona Jenőről, a nagykarolyi gimnázium tanulójáról. Talán nem érdektelen, ha az író ifjúkori arcképehez néhány vonással magam is hozzájárulok.

Az említett cikkben csak egyetlen tény szorul kiegészítésre. Kovács Katona Jenő ugyanis nem az V. osztálytól kezdve tanult a zilahi gimnáziumban. A nagykarolyi fiúgimnázium értesítője szerint az 1925—1926-os tanévben harmincan jártunk az V. osztályba, román nyelvű tagozaton (*Anuarul Liceului „V. Lucaciu“ din Carei pe anii școlari 1924/1925—1930/1931*, Carei, 1931), köztünk Kovács Jenő. Jenő a gimnázium VI. és VII. osztályát végezte Zilahon. 1928 őszén együtt tettünk érettségi vizsgát a szatmári Eminescu Líceumban.

Nagykarolyban a gimnázium III. osztályában Kovács Katona Jenő írta a legjobb magyar irodalmi dolgozatot *Egy napom a szünidőben* címmel. A dolgozatot Kövendy irodalomtanárunk felolvastatta az osztályban, olyannyira kiválónak tartotta. Jenő negyedikes gimnazista korában Papp Géza harangozónál lakott. Ez idő tájt egy kis repülőgépet szerkesztett Ujházy tanár útmutatásai alapján. A gimnázium V. osztályában a román nyelv tanára is felismerte Jenő tehetségét. Ennek bizonyítékaul említem meg, hogy az intézet Kovács Katona Jenőt küldte Bukarestbe

Alló sorban balról a negyedik Kovács Katona Jenő

egy versenyvizsgára. Ezen ugyan nem nyert díjat, de nagyon sokat jelentett az, hogy a nagykarolyi Vasile Lucaciú Fiúgimnázium magyar nemzetiségű tanulót küldött román nyelvű versenyvizsgára.

A 30-as évek elején a kolozsvári egyetemen együtt hallgattunk francia irodalmi előadásokat. Mindig egymás mellett ültünk. A francia nyelvészeti előadásokat azonban nem szerette, nem is nagyon hallgatta. Az előadások megkezdése előtt olykor sokat vitázott évfolyamtársaival magyar irodalmi kérdésekről. A vitafelek elismerték Kovács Katona Jenő nagy jártasságát a magyar irodalomban. A francia nyelvészeti vitákon felvetett kérdéseket viszont általában így döntötte el, fölényesen: „Én ezt gyakorlatból tudom.” Ehhez az írásomhoz a kisdíák-korból egy csoportképet mellékelek, amelyen látszik, hogy rosszkedvű, sovány és fanyar volt, ám — úgy gondolom — nem csak a felvétel idejekor.

Előttem is említette, hogy írt egy társadalomtudományi jellegű munkát, amelyet azonban erősen szocialista hangvétele miatt nem engedtek kinyomatni.

Kismajtény, 1970. február.

Varga Béla Tibor
tanár

HELYREIGAZÍTÁS. Spielmann József *Elsüllyedt örökség?* című cikkében, az 1970. 1. szám 119. lapján, tévesen szerepelt Mihail Halici „latin-magyar” szótára. **Helyesen:** latin-román szótár.

